HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שלש חצירות של שני בתים [א] ואמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כרבי שמעון ומאן פליג עליה רבי יהודה והא אמרת רבי יהודה ור"ש הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דילמא הכא נמי היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר אלא מהא דתנן [ב] המניח את ביתו והלך לשבות בעיר אחרת אחד נכרי ואחד ישראל אוסר לבני חצירות דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אינו אוסר רבי יוסי אומר נכרי אוסר ישראל אינו אוסר מפני שאין דרך ישראל לבא בשבת רבי שמעון אומר אפילו הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיח דעתו ואמר רב חמא בר גוריא אמר רב [ג] הלכה כר"ש ומאן פליג עליה ר"י ° והא אמרת רבי יהודה ור"ש הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דלמא הכא נמי היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר אלא מהא [ד] דתנן וזהו שאמרו העני מערב ברגליו רבי מאיר אומר אנו אין לנו אלא עני רבי יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין בפת אלא להקל על העשיר שלא יצא ויערב ברגליו [ה] ומתני ליה רב חייא בר אשי לחייא בר רב קמיה דרב אחד עני ואחד עשיר ואמר ליה רב סיים בה נמי הלכה כרבי יהודה תרתי למה לי והא אמרת ר"מ ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דילמא רב לית ליה להני כללי אלא מהא [ו] דתנן [א] היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהו לה שלשה חדשים [ב] וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן שלשה חדשים אחד בתולות ואחד בעולות אחד אלמנות ואחד גרושות אחד ארוסות ואחד נשואות ר' יהודה אומר נשואות יתארסו וארוסות ינשאו חוץ מארוסה שביהודה מפני שלבו גס בה ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה מפני האיבול [ז] ואמרינן רבי [ח] (אליעזר) לא על לבי מדרשא אשכחיה לרבי אסי דהוה קאים אמר ליה מאי אמור בבי מדרשא אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי מכלל דיחידאה פליג עליה אין [ט] והתניא [ג] הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיתה לה כעס עם בעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה היא חולה עקרה זקנה קטנה ואיילונית ושאינה ראויה לילד או שהיה בעלה חבוש בבית האסורין המפלת לאחר מיתת בעלה כולן צריכין להמתין ג' חדשים דברי ר"מ רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד למה לי והא אמרת ר"מ ורבי יוסי הלכה כר' יוסי ומאי קושיא דלמא לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר [י] הלכה כרבי מאיר [כ] בגזירותיו אלא מהא [ל] דתניא [ד] הולכין ליריד של נכרים ולוקחים מהן בהמה ועבדים ושפחות בתים שדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידן [ה] ואם היה כהן מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהן וכשם שמטמא בחוצה לארץ כך מטמא בבית הקברות ס"ד טומאה דאורייתא היא אלא ° בבית הפרס דרבנן ומטמא לישא אשה וללמוד תורה אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין מוצא ללמוד אבל מוצא ללמוד לא יטמא ר' יוסי אומר [ו] אף בזמן שמוצא ללמוד נמי יטמא לפי שאין

רש"י

שלש חצירות. לקמן בכיצד מעברין (דף נט.) וקאמר ר' יהודה עיר של רבים ונעשית של יחיד שנתמעטו אוכלוסיה מעבור ברחובותיה ס' ריבוא ולא דמיא השתא לדגלי מדבר אין מערבין את כולה יחד אלא אם (א) שייר חוצה לה כ' דיורין שלא יערבו עמה למיהוי היכר לעיר של רבים דלא ליערבו כולה אלא מבואות מבואות ר"ש אומר דיו לשייר ג' חצירות של ב' ב' בעלי בתים: **אוסר על בני חצירות.** שלא יוציאו מבתיהן לחצר מפני שיש לו רשות בחצר ואע"פ שאינו בעיר אוסר עליהן אם לא עירב קודם שהלך: **רבי יהודה אומר אינו אוסר.** הואיל ואינו בעיר: **נכרי אוסר.** אף על פי שאינו בעיר שהרי יכול לבא ואין זה (ב) היסח מן הלב אבל ישראל משהלך מכאן ולא בא מערב שבת הסיח לביתו מלבו כל השבת שהרי לא יבא הלכך כמאן דלית לה להך דירה בעלים דמי: **לשבות אצל בתו.** מאמש אפילו באותה העיר: **רבי יהודה.** פליג עליה דאמר בעיר אחרת אינו אוסר הא באותה העיר אוסר ורבי יוסי נמי פליג עליה אלא חד מינייהו נקט: **זהו שאמרו.** בפירקין היא (דף מט:): **אנו אין לנו.** שיכול לקנות שביתה ברגליו בלא עירוב פת אלא עני כלומר מי שהוא בדרך ואין עמו פת: **אחד עשיר.** היושב בביתו אם רצה לילך בעצמו ולהחשיך שם על התחום קונה לו שביתה: **שלא יצא.** מפני הטורח ויערב ברגליו אלא התירו לשלוח עירוב בפת ע"י שלוחו: **ומתני ליה רב חייא בר אשי.** למתני' לחייא בר רב קמיה דרב: **אחד עני ואחד עשיר.** מילתיה דרבי יהודה: **למה ליה.** למיפסק הלכה כרבי יהודה (ג) דרבי מאיר פליג עליה הא כיילת לעיל להיכא דלא איתמר הלכה לא כמר ולא כמר עבדינן כרבי יהודה: **רב לית ליה להני כללי.** ומשום דרב לית ליה קאמרת ליתנהו והא ר' יוחנן קאמר להו והלכה כר' יוחנן: **היבמה לא תחלוץ.** בתוך ג' חדשים למיתת בעלה. מפרש טעמא ביבמות [מב:] שמא מעוברת היא וחליצת מעוברת אינה חליצה וא"ת תחלוץ בתוך ג' ותמתין עד לאחר ג' שאם תמצא מעוברת אינה צריכה חליצה אם תלד וולד של קיימא ואם לא תמצא מעוברת אינה צריכה חליצה אחרת ואם תלד וולד שאינו של קיימא תחלוץ פעם שניה שמא יהא וולד של קיימא ואינה חליצה לאוסרה לכהונה וצריכה כרוז לכהונה וליצרכה דלמא איכא דהוי בחליצה ולא הוי בהכרזה וסבר שרו חלוצה לכהן: **ולא תתייבם.** שמא מעוברת היא ונמצא בא על אשת אחיו שיש לה (מ) בנים והרי היא עליו בכרת אבל לאחר שלשה דניכר בה שאינה מעוברת או תחלוץ או תתייבם: **שאר כל הנשים כו'.** שמא תלד בתוך תשעה למיתת בעלה ספק בן שבעה לאחרון ספק בן תשעה לראשון ובעינן הבחנה כדאמרינן ביבמות (דף מב.) שמא ייבם אשת אחיו מאמו ועוד יש איסורין הרבה: **ולא יתארסו.** גזור רבנן אירוסין אטו נשואין: **אחת בתולות כו'.** מפרש התם (שם:) אחת שניסאו לזה כשהן בתולות ואחת שניסאו לזה כשהן בעולות שנתאלמנה או נתגרשה מבעלה זה בין מן האירוסין בין מן הנשואין צריכות להמתין אחר הגט או אחר המיתה ג' חדשים: **אחת ארוסות.** אף על גב דארוסה לאו בת עיבורי היא גזור רבנן ארוסה אטו נשואה: **דברי ר"מ** לא גרסי' אלא סתמא היא: **יתארסו.** מיד דהא לא מיעברא משני תוך ג' ואם תלד בתוך ט' ודאי דראשון הוא דאי מאחרון בן ששה הוא ולא חיי: **והארוסות.** שנתאלמנו או שנתגרשו מן האירוסין ינשאו מיד דהא לא מיעברא מראשון: **חוץ מן הארוסה שביהודה.** שהיו רגילין ליחד חתן וכלה קודם כניסתן לחופה כדאמרינן בכתובות (דף יב.): **גס בה.** רגיל בה ומכירה ומרוצה לו: **כל הנשים יתארסו.** אתנא קמא פליג דאסר אפי' ליארס ואדרבי יהודה פליג דשרי ארוסה לינשא: **חוץ מן האלמנה מפני האיבול.** שאסורה ליארס כל ימי אבלה אבל גרושה תיארס מיד: **הלכה כר' יוסי.** דמתיר ליארס מיד: ואמרינן **מכלל.** דהך סתמא דתניא לעיל אחת ארוסות ואחת נשואות יחידאה היא: **והתניא.** בניחותא: **רדופה לילך לבית אביה.** תדירה לדור בבית אביה בעיר אחרת ואינה רגילה עם בעלה: **חולה.** ואינה מקבלת טורח תשמיש: **עקרה.** מחמת מזל שכבר נישאת לג' בני אדם ולא ילדה להן והוחזקה עקרה: **איילונית.** ממעי אמה ויש לה סימנין שאין לה שערות ולא דדין ולשון איילונית דוכרניתא כאיל זה (נ) שאינו יולד (ס): **ושאינה ראויה לילד.** מחמת משקה סם: **דברי ר"מ.** אלמא ר"מ הוא דגזר בההיא דפשיטא לן דאינה מעוברת וה"ה לארוסה: **ולמה ליה.** לר' יוחנן למימר הלכה כר' יוסי דהא איהו גופיה כייל לעיל [מו:] ר"מ ורבי יוסי הלכה כר' יוסי אלא ש"מ לא אמר ר' יוחנן להני כללי אלא הנך אמוראי אמרינהו מנפשייהו: **ומאי קושיא דלמא.** אע"ג דכיילינהו ר' יוחנן איצטריך ליה למיפסק בהא משום דהוה רבי מאיר מחמיר ואמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזירותיו בכל מקום שהחמיר ואתא רבי יוחנן לאפוקי לדשמואל מיהא דבהא הלכה כרבי יוסי: **ליריד.** שוק הנקבע ליום חג של עובדי כוכבים (ע) ולוקחין מהן בתים ושדות מפני שממעיטן אי נמי משום ישוב א"י: **בהמה ועבדים ושפחות.** מפני שמכניסן לקדושה: **ומעלה.** השטר: **בערכאות שלהן.** לפני דייניהן לחתום ואע"פ שהוא חשיבות להן ואיכא למיחש דלמא אזלי ומודו אפ"ה שרי: **מפני שהוא כמציל מידם.** שלא יחזור העובד כוכבים ויערער על המכירה: **בית הקברות ס"ד.** הא עבר בלאו: **שאינו מוצא ללמוד.** באתרו:

הכי גרסינן רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד. ואין להאריך כאן (פ): והכלים

מסורת הש"ס

א) [לקמן מט: ס.], ב) לקמן סב: פו. ע"ש, ג) [לקמן פו. ע"ש], ד) לקמן מט:, ה) [לקמן נא:], ו) יבמות מא., ז) [שם מב:], ח) [צ"ל אלעזר], ט) כתובות ס: ע"ש יבמות מב: ע"ש [תוספ' יבמות פ"ו ה"ז] [ע"ש כמה שינוים], י) [כתובות נז. ס:], כ) [עי' תוס' ביצה כז. ד"ה אלא כר"מ ותוס' יבמות לז. ד"ה מי עביד ותוס' ב"ק ל: ד"ה וחכמים ותוס' ב"מ עב. ד"ה קונסין ותוס' ב"ב לד: סד"ה וחכמים ותוס' זבחים קד. ד"ה אר"ע ותוס' בכורות כח. ד"ה ר"מ], ל) מו"ק יא. ע"ז יג., מ) בס"א: לו, נ) בס"א: זכר, ס) [כתובות יא.], ע) בס"א: ליום איד של ע"ז, פ) [עי' תוס' יבמות מב: ד"ה רבי],

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שלש וכו' אלא אם כן שייר: (ב) ד"ה נכרי וכו' ואין זה הסיח לביתו מן הלב: (ג) ד"ה למה ליה וכו' כרבי יהודה היכא דר"מ פליג:

* * *

גליון הש"ס

גמ' והא אמרת ר"י ור"ש הלכה כר"י. עי' תוס' לקמן דף סח ע"ב ד"ה איקלעו: גמ' בבית הפרס דרבנן ומטמא. עי' בכורות דף כט ע"א תוס' ד"ה היכי אזיל:

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"א מהל' יבום הלכה יט סמג עשין כב טוש"ע אה"ע סי' קסד סעיף א וסי' יג סעיף ב:

לט ב ג מיי' פי"א מהל' גירושין הל' יח [והלכה כ] סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' יג סעיף א:

מ ד מיי' פ"ט מהל' ע"ז הלכה יד סמג לאוין מח טור ש"ע י"ד סי' קמט סעיף ג [וברב אלפס הלכות טומאה דף סה.]:

מא ה ו מיי' פ"ג מהל' אבל הלכה יד סמג לאוין רלג טור ש"ע י"ד סי' שעב סעיף א [וברב אלפס שם]:

* * *

רבינו חננאל

שלש חצירות של שני בתים כו'. ופרקינן כדפרקינן לעילא. ואקשינן מיהא דתנן ר' יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין אלא להקל על העשיר שלא יהא צריך לצאת ולערב ברגליו. ומתני ליה רב (נחמ') חייא בר אשי לחייא בר רב קמיה דרב, אחד עני ואחד עשיר, וא"ל רב אתנייה הלכה כר' יהודה. כלומר קבעה במשנתינו הילכתא כר' יהודה, ואי איתא להא דר' יוחנן למה ליה למתנייה במתני', אע"ג דלא תניא הא ידיע דהילכתא כר' יהודה דהא ר' מאיר פליג עלי'. ודחינן דילמא רב פליג על ר' יוחנן ואמר ליתנהו להני כללי, ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן. אלא מיהא דתנינן היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהו לה שלשה חדשים, וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן שלשה חדשים, אחד בתולות ואחד בעולות אחד אלמנות ואחד גרושות כו'. ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מאלמנה מפני האיבול. וא"ר (יוסי) [אסי] א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי. ואמר מכלל דיחיד פליג עליה. אין והתניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה, או שהיתה לה כעס מבעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה חולה או קטנה או איילונית או עקרה או זקינה שאינה ראויה לילד, והמפלת לאחר מיתת בעלה צריכה להמתין שלשה [חדשים] דברי ר' מאיר, ר' יוסי מתיר ליארס ולהנשא מיד. למה ליה לר' יוחנן למימר הלכה כר' יוסי והא ר' יוחנן הוא דאמר ר' יהוד' ור' יוסי הלכה כר' יוסי, וכל שכן ר' מאיר ור' יוסי שהלכה כר' יוסי. אלא ש"מ ליתנהו להני כללי. ודחינן ומאי קשיא ודילמא לעולם איתנהו להני כללי, ר' יוחנן לא איצטריך למימר הכא הלכה אלא כדי לאפוקי מרב נחמן אמר שמואל דאמר הלכה כר' מאיר בגזירותיו, והא גזירה היא דגזר עקרה ואיילונית ומי שאינה ראויה לילד ואפי' המפלת לאחר מיתת בעלה, אטו ראויה לילד. אתה לדחויי להא דרב נחמן אמר שמואל, ואמר הילכתא כר' יוסי דפליג על ר' מאיר. אלא מיהא דתניא הולכין ליריד של גוים ולוקחין מהן בהמה וכו' עד (דמטי) [ומטמא] ללמד תורה ולישא אשה, א' ר' יהוד' אימתי בזמן שאינו מוצא ללמד בטהרה יטמא ללמד. [ר"י אומר אף בזמן שמוצא ללמוד נמי יטמא] לפי

* * *

מוסף רש"י

אוסר לבני חצירות. דדירה בלא בעלים שמה דירה (לקמן פו.). **אינו אוסר.** דלאו שמה דירה (שם). **ר' יוסי אומר נכרי אוסר.** ר' יוסי נמי סבירא ליה לאו שמה דירה, מיהו נכרי אוסר שמא יבא היום (שם). **העני מערב ברגליו.** כגון זה שהוא בא בדרך ואין עמו פת דהשתא עני הוא, לו התירו חכמים לערב ברגליו בלא פת (לקמן מט:). **להקל על העשיר.** שיכול לשגר על ידי שליח ולא יטרח הוא עצמו (שם). **נשואות יתארסו.** דטעמא משום להבחין בין זרע ראשון לזרע שני הוא שלא תלד ספק בן ט' לראשון ספק בן ז' לאחרון, ובאירוסין ליכא למימר הכי (יבמות מא.). **וארוסות ינשאו.** מיד דהא לא איעברא מן הראשון, **חוץ מארוסה שביהודה.** דתנן פרק קמא דכתובות (יב.) ביהודה היו מייחדים החתן והכלה קודם כניסתן לחופה כדי שיהא לבו גס בה, כלומר רגיל ומלחק עמה שלא יהיו בושין זה מזה בבעילת מצוה, הלכך חיישינן דלמא בעיל (יבמות מא.). **כל הנשים יתארסו.** ר' יוסי אנשואות קאי והכי קאמר לר' יהודה כל הנשים נשואות יתארסו כדקאמרת ולא גזרינן אירוסין אטו נשואין ומיהו בהא פליגנא עלך שלא חלקת בין אלמנה לגרושה והתרת אלמנה ליארס בתוך ימי אבלה, ואנא סבירא לי אלמנה מן הנשואין לא תארס כל שלשים ימי אבלה (שם). **הלכה כר' יוסי.** דשרי ארוסות לינשא הואיל וליכא למיחש לזרע ראשון, ונשואה ליארס, והאי דנקט ר' יוסי ולא ר' יהודה דהא ר' יהודה נמי שרי ארוסה לינשא בהדיא, אלא משום דר' יוסי נימוקו עמו (יבמות מב:). **מכלל דיחידאה פליג עליה.** ת"ק דאמר לא ינשאו ולא יתארסו אחת ארוסות ואחת בתולות, דאסר אפילו ארוסות ליארס כ"ש לינשא, יחידאה היא ולאו סתמא דרבים היא (שם). **רדופה לילך לבית אביה.** רוב ימיה להיות בבית אביה כו' כל אלו אין דרכן להתעבר (כתובות ס:) לדופה, רגילה וגם סמוך למיתתו עמדה בבית אביה זמן מרובה, דליכא למימר מעוברת היא (יבמות מב:). **או שהיתה לה כעס.** ולא שימשה (שם). **עקרה.** שנעקר רחמה וניטל האם שלה (שם). **ושאינה ראויה לילד.** לאיתויי מחמת סמא או חולי (שם) או: שנעקר בית הריון שלה (כתובות ס:). **כולן צריכין להמתין.** דגזרו שאינה ראויה אטו ראויה (יבמות מב:). **הלכה כר"מ בגזירותיו.** בדבר שהוא מחמיר על דבר תורה באיסור ויתר על ידי גזירת דבריהם (כתובות נז. ובע"ז שם ס:). **ליריד.** יומא דשוקא (מו"ק יא.). **וכותב.** שטרות, **ומעלה בערכאות שלהן.** מקום גדוליהן ושופטיהן ומעלה שטרותיו לפניהם לחתום, ואף על פי שכבוד ותפארת היא להם ואיכא למימר דאזיל ומודה (ע"ז יג.). **מפני שהוא כמציל מידן.** שמתוך כך יהיו לו עדים ומסייעין להציל מן העוררין (שם). **בבית הפרס.** שדה שנחרש בה קבר ואשו חכמים עד מאה אמות דלדלה מחרישה את כתיתי העצמות ושמא יעבור על עצם כשעורה ויטמאנו (שם).